واقعه

عکاسی که فیلمساز شد

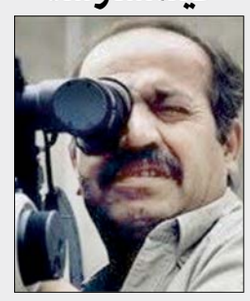

امروز تولد زنده‌یاد رسول ملاقلی‌پور است

رسول ملاقلی‌پور کارگردان فقید سینمای ایران بود که هنوز هم وقتی حرف از سینمای دفاع مقدس به میان می‌آید، نام برخی ساخته‌های او را هم به ذهن مخاطبان می‌آورد. او متولد ۱۷شهریور ۱۳۳۴ در اردبیل بود و ۱۵ اسفند ۱۳۸۵ در تهران درگذشت. ملاقلی‌پور از کارگردانان سینمای جنگ و اجتماعی ایران بود و توانست با فیلم «پرواز در شب»، سیمرغ بلورین بهترین فیلم را از جشنواره فیلم فجر دریافت کند.

تاجبخش فنائیان یکی از بازیگران پرواز در شب درباره کارگردان شدن ملاقلی‌پور چنین می‌گوید: اوایل دهه ۶۰، رسول در حوزه هنری عکاس بود و در جبهه عکاسی می‌کرد و گاهی هم با دوربین‌های هشت میلیمتری فیلم می‌گرفت. او در یکی از عملیاتی که برای فیلمبرداری رفته بود، تیر می‌خورد و با این‌که مجروح می‌شود، دوربین را از دست نمی‌دهد و همان‌طور که از درد به خود می‌پیچیده، دوربین را روشن نگه داشته و فیلم می‌گرفته است.

او ادامه می‌دهد: پس از آن‌که او به بیمارستان منتقل شد و بهبود پیدا کرد، ما این فیلم را دیدیم و من همان زمان با خودم گفتم «او دیگر کیست؟ دوربین را در شرایطی که تیر خورده از دست نداده است، چه عشقی به کارش و دوربین دارد!» او برای من به کسی بدل شد که باید حمایتش می‌کردم، من هم آن زمان جزو کسانی بودم که در حوزه هنری می‌توانستم برای کارها تصمیم بگیریم. برای همین گفتم باید از او حمایت کرد تا سینماگر آینده ایران شود.

به گفته فنائیان، مدتی بعد، او سناریویی را برای من آورد و گفت در حوزه نمی‌گذارند آن را کار کند. قصه سناریو را که شنیدم، برایش اسم «سقای تشنه لب» را گذاشتم و گفتم من خودم در این کار بازی و از آن پشتیبانی می‌کنم تا تولید شود و در نهایت پروسه ساخت فیلم انجام شد. رسول از اینجا بود که استعداد فیلمسازی‌اش را واقعا نشان داد و بعد فیلم «نینوا» را ساخت و من هم انتقادهایی به این فیلم داشتم و به او گفتم این مسیری نیست که باید دنبال کنی. سپس نوبت به «پرواز در شب» رسید و نقش دکتر حامد را به من پیشنهاد کرد و من هم از خدا می‌خواست با او کار کردم.

«خورشید» آخرین ساخته مجید مجیدی در جشنواره ونیز به رقابت با فیلم‌های جهانی می‌پردازد

فیلم «خورشید» مجید مجیدی برای رسیدن به شیر طلایی ونیز با چه حریفانی در حال رقابت است؟

سودای شکار شیر

علی رستگار
سینما

روز شنبه علی عطشانی، کارگردان سینما تصویری را در صفحه شخصی‌اش در اینستاگرام منتشر کرد که خبر از پرواز او همراه مجید مجیدی و جواد عزتی و تعداد دیگری از عوامل فیلم «خورشید» به قطر می‌داد؛ عطشانی که البته صرفا همسفر مجیدی و عزتی بود و همراهی‌اش ربطی به فیلم خورشید نداشت، شرحش را با این کلمه‌ها به پایان رساند: «منتظر شیر طلایی». در مطلب پیش رو سراغ همین مساله رفته‌ایم که آیا باید منتظر درخشش مجید مجیدی و طلوع خورشید ایرانی در جشنواره فیلم ونیز (یکی از قدیمی‌ترین و معتبرترین جشنواره‌های فیلم دنیا) باشیم یا نه. ۱۷ رقیب مجیدی در بخش مسابقه هفتاد و هفتمین دوره این رویداد با چه تجربه و پشتوانه‌ای قدم به این میدان رقابتی سینمایی گذاشته‌اند و آیا می‌توانند خطری جدی برای خورشید مجیدی باشند یا کارگردان شناخته‌شده و جهانی کشورمان ۱۲ سال بعد از آخرین حضور جدی جهانی‌اش در سطح اول جشنواره‌های دنیا، مجیدی آخرین بار سال ۲۰۰۸ با فیلم آواز گنجشک‌ها در جشنواره فیلم برلین حضور داشت. بخت بالایی برای شکست حریفان و دریافت شیر طلایی دارد؟

یورش به شیر ایتالیایی

مجید مجیدی یکی از معتبرترین کارگردان‌های سینمای جهان است که در وهله اول، حضور اوست که خطری جدی برای فیلمسازان حاضر در بخش مسابقه این دوره جشنواره ونیز محسوب می‌شود. او فیلم‌های موفقی در کارنامه دارد و به خاطر آنها در جشنواره‌های داخلی و خارجی با تحسین زیادی مواجه شده و جوایز فراوانی هم دریافت کرده‌است. مجیدی اولین کارگردان ایرانی است که سینمای ایران را به اسکار نزدیک کرد. بچه‌های آسمان او سال ۱۹۹۷ جزو ۵ نامزد نهایی اسکار در بخش بهترین فیلم غیرانگلیسی زبان بود و به اعتقاد برخی منتقدان و کارشناسان، حتی باوجود رقیبی چون زندگی زیباست (روبرتو بنینی)، شایستگی دریافت مجسمه طلایی را داشت. با این حال عجیب است که مجیدی به‌رغم دریافت جوایز زیاد بین‌المللی، هنوز جایزه درجه یک جهانی دریافت نکرده‌است و مهم‌ترین جوایزی که گرفته از جشنواره‌هایی چون مونترال، تسالونیکی و جیفونی بوده‌است که باوجود اهمیتی که دارند، به اعتبار جوایز جشنواره‌های کن و ونیز و جایزه اسکار نیستند. به‌جز نامزدی اسکار، مجیدی یک بار هم نامزد جایزه خرس طلایی جشنواره برلین بود. البته پشتوانه اعتباری مجیدی و انبوه حضورهای جهانی‌اش و نامزدی در جشنواره‌های سطح اول، فیلم‌های تاثیرگذار و تحسین شده و البته کیفیت خود فیلم خورشید، امیدواری‌هایی برای دریافت شیر طلایی ایجاد می‌کند تا کارنامه پربار مجیدی با این جایزه مهم، تکمیل‌تر شود.

سرشناس‌ترین رقبا

مجیدی دست‌کم روی کاغذ و بنا به شهرت و آوازه و کارنامه، دو رقیب گردن کلفت و نام‌آشنا دارد؛ اول آندری کونچالفسکی، کارگردان بزرگ و شناخته‌شده روسی که هم برادر یک کارگردان مطرح دیگر روسیه یعنی نیکیتا میخالکوف است و هم سابقه همکاری با فیلمساز مشهور و معتبری چون آندری تارکوفسکی را در کارنامه دارد. کونچالفسکی جوایز مهمی از جشنواره فیلم کن و همین جشنواره ونیز را قبلا به خانه برده، از جمله دو شیر نقره‌ای برای کارگردانی فیلم‌های شب‌های سفید پستچی و بهشت. این فیلمساز با فیلم «رفقای عزیز!» در بخش مسابقه امسال ونیز حاضر است که داستان واقعی شورش کارگران معترض در شوروی سابق را روایت می‌کند. جیانفرانکو رزی، کارگردان شناخته‌شده سینمای ایتالیا هم دیگر رقیب مهم و سرشناس مجیدی در بخش مسابقه است؛ رزی تنها کارگردان حاضر در این بخش است که پیشتر یک بار شیر طلایی ونیز را در سال ۲۰۱۳ به‌دست آورده‌است. او همچنین یک بار هم خرس طلایی برلین را در سال ۲۰۱۶ دریافت کرد. نکته مهم این‌که رزی این دو جایزه معتبر را برای آثاری مستند کسب کرد و باتوجه به همین دو جایزه، رزی را باید پرافتخارترین کارگردان حاضر در بخش مسابقه جشنواره ونیز امسال دانست. رزی این بار هم با یک فیلم مستند، به جنگ فیلم‌های داستانی رفته‌است؛ با فیلمی به نام شب که به زندگی برخی مردم خاورمیانه می‌پردازد.

> هفتاد و هفتمین جشنواره فیلم ونیز که این روزها در ایتالیا در حال برگزاری است و تا ۲۲ شهریور ادامه دارد، اولین رویداد مهم سینمایی در دوران شیوع کرونا محسوب می‌شود. این درحالی است که روح‌ا... زمانی، بازیگر نوجوان که نقش اصلی فیلم «خورشید» مجیدی را بازی می‌کند به دلیل مثبت‌شدن تست کرونا از سفر به ونیز بازماند

یک حریف اسرائیلی

در میان رقبای مجیدی در جشنواره ونیز، یک رقیب اسرائیلی هم حاضر است که از قضا جزو چهره‌های سرشناس سینمای جهان هم به حساب می‌آید؛ آموس گیتای که با فیلم «لیلا در حیفا» (محصول مشترک با فرانسه) در بخش مسابقه ونیز امسال حضور دارد، تقریبا یک پای ثابت جشنواره‌های کن و ونیز است و فیلم‌هایش با تحسین برخی منتقدان مواجه شده‌اند. مهم‌ترین جایزه‌ای که او دریافت کرده، پلنگ طلایی جشنواره لوکارنو است. گیتای گرچه فیلمسازی از اسرائیل است، اما نگاه منفی نسبت به جنایات و جنگ‌طلبی رژیم صهیونیستی دارد.

حضور پررنگ زنان

از میان ۱۸ فیلم بخش مسابقه هفتاد و هفتمین جشنواره ونیز، ۸ فیلم را خانم‌ها کارگردانی کرده‌اند که رقم و حضور قابل توجهی است؛ گرچه ممکن است انتخاب این آثار ربطی به کیت بلانشت (بازیگر استرالیایی هالیوود) رئیس هیات داوران این دوره نداشته باشد و سلیقه و نظر آلبرتو باربرا، مدیر جشنواره ونیز در این میان دخیل و موثر بوده باشد، اما احتمالا این گمانه‌زنی تقویت می‌شود که شاید بلانشت هم به این حضور قابل توجه بی‌اعتنا نباشد. آنچه می‌تواند در این زمینه، بیش از پیش کارگردان‌های مرد این دوره از جمله مجید مجیدی را نگران کند، دیدگاه‌های فمینیستی بلانشت است. یکی از مصداق‌های این دلواپسی احتمالی مصاحبه‌هایی است که بلانشت در حمایت از حقوق زنان مطرح می‌کند. به جز این، کارنامه برخی زنان فیلمساز در این دوره هم می‌تواند دلیل موجهی برای توجه به آنها به ویژه در بخش جوایز باشد. مائوگوژاتا شوموفسکا اهل لهستان یکی از دو کارگردان فیلم «دیگر هرگز برف نخواهد بارید» (آن یکی کارگردان، میشل انگلارت است) پیش از این حضورهای موفقی در جشنواره کن داشته و جوایزی دریافت کرده‌است. کلوئی ژائو، کارگردان چینی‌تبار آمریکایی، سابقه موفقیت در جشنواره فیلم کن را دارد. فیلم امسال او در جشنواره ونیز به نام عشایر هم می‌تواند موردتوجه قرار بگیرد، به‌ویژه در بخش بازیگری زن، چرا که بازیگر شاخص هالیوودی فرانسیس مک دورماند در آن بازی می‌کند که حضور بد و منفعلی از او در فیلم‌ها سراغ نداریم. از دیگر کارگردان‌های مستعد زن این دوره ونیز، یاسمیلا زبانیچ بوسنیای است که با فیلم «کجا می‌روی آیدا؟» با دیگر فیلمسازان رقابت می‌کند. او جایزه خرس طلایی برلین را در کارنامه دارد. جولیا فون هاینز با فیلم و فردا تمام جهان (آلمان و فرانسه)، سوزانا نیچیارللی (که قبلا فیلم‌هایش در همین جشنواره ونیز تحسین شده‌است) با فیلم خانم مارکس (ایتالیا و بلژیک)، مونا فستولد با فیلم دنیایی که می‌آید (آمریکا)، اما دانته با فیلم خواهران ماکالوسو (ایتالیا) و نیکول گارسیا با فیلم عشاق (فرانسه) از دیگر کارگردانان زن حاضر در بخش مسابقه جشنواره فیلم ونیز هستند که هرکدام می‌توانند اولین جایزه مهم و بسیار معتبر دوران فعالیت‌شان را به دست آورند.

رقیبان دیگر

یکی دیگر از کارگردان‌های بخش مسابقه، میشل فرانکو فیلمساز مکزیکی است که شاید به اندازه کونچالفسکی و رزی، رقیب سرشناسی برای مجیدی نباشد، اما باتوجه به سن و سال نه چندان زیادش (۴۱ سالگی) افتخارات مهمی در جشنواره کن کسب کرده؛ جایزه بهترین فیلمنامه، جایزه ویژه هیات داوران و جایزه نوعی نگاه. اگر فیلم تازه او، «فرمان جدید» نظر داوران را جلب کند، فرانکو می‌تواند به جز کن، استارت موفقیت‌هایش را در ونیز هم بزند. هلال بایداروف با فیلم «در میان مردن» (آذربایجان، مکزیک و آمریکا)، چایتانیا تامانه با فیلم «پیرو» (هند)، کلودیو نوسه با فیلم «پدر ما» (ایتالیا)، کورنل موندروکسو (که سابقه موفقیت در جشنواره کن را دارد) با فیلم «تکه‌های یک زن» (کانادا و مجارستان)، کیوشی کوروساوا با فیلم «همسر جاسوس» (ژاپن) از دیگر کارگردان‌های حاضر در بخش مسابقه جشنواره ونیز امسال هستند.

قابلیت‌های خورشید

فیلم خورشید بازگشت مجیدی به سینمایی است که در آن تبحر دارد. همان سینمایی که او برخی از بهترین، مهم‌ترین و تاثیرگذارترین فیلم‌های سینمای ایران همچون بچه‌های آسمان، رنگ خدا و باران را ساخت. او در خورشید، قصه‌ای همدلی برانگیز و درخشان از کودکان کار را روایت می‌کند که باوجود پایانی که به مذاق برخی خوش نیامد، اما در مجموع همان مسیر داستان باعث تحسین منتقدان و تماشاگران شد. سکانس‌ها و لحظات تماشایی فیلم به‌ویژه بازی یکدست و تاثیرگذار کودکان بازیگر فیلم، می‌تواند برگ برنده خورشید در ونیز باشد. فیلمبرداری هومن بهمنش و طراحی صحنه کیوان مقدم، از امتیازات قابل‌توجه فیلم است. اگر داوران جزییات فیلم و وجه تمثیلی اثر و نگاه انسانی و هنرمندانه مجیدی را مدنظر قرار دهند و آن را قربانی مباحث سیاسی و دیگر جنبه‌های کلیشه‌ای و جنجالی موردپسند جشنواره‌های معتبر جهانی در سال‌های اخیر نکنند، می‌توانیم به موفقیت فیلم تازه مجید مجیدی و حتی دریافت شیر طلایی ونیز امیدوار باشیم.

یک رقابت با دقت

خورشید مجید مجیدی تنها نماینده سینمای ایران در جشنواره ونیز امسال نیست و دو فیلم «جنایت بی‌دقت» ساخته شهرام مکری و «دشت خاموش» به کارگردانی احمد بهرامی هم نمایندگان ایران در بخش افق‌ها هستند. شهرام مکری سابقه دریافت جایزه از همین جشنواره ونیز و در همین بخش را دارد و سال ۲۰۱۳ برای کارگردانی ماهی و گربه، جایزه مضمون نوآورانه شد. جنایت بی‌دقت به تهیه‌کنندگی نگار اسکندرفر مضمونی مرتبط با سینما دارد و بازیگران آن هم چهره‌هایی چون بابک کریمی، فریبا کامران و سیاوش چراغی‌پور هستند. دشت خاموش به کارگردانی احمد بهرامی هم فیلمی درباره محیط کارگری است و بازیگرانی چون علی باقری و فرخ نعمتی در آن بازی می‌کنند.

چهره هفته

روایت ایران‌خانم از ۸۴ سالگی

ایران درودی، هنرمند نام‌آشنا در عرصه نقاشی که به‌تازگی وارد ۸۴ سالگی شده‌است، از مردم ایران خواست برایش دعا کنند تا بتواند در دوران حیات خود شاهد افتتاح موزه‌اش باشد. این هنرمند که این روزها در قرنطینه خانگی به سر می‌برد، ۱۱ شهریورماه ۸۴ ساله شد.

او به همین مناسبت شامگاه شنبه (۱۵ شهریورماه) به‌صورت آنلاین، از ۸۴ سال زندگی حرفه‌ای و شخصی خود و آرزوهایی که در سر دارد سخن گفت و یکی از مهم‌ترین آنها را حضور در مراسم افتتاحیه موزه خود عنوان کرد.

او که همزمان با صحبت‌هایش برخی از آثاری را که در ایام قرنطینه خانگی خلق کرده بود به مخاطبان نشان می‌داد، از حس و حال خوب خود هنگام نقاشی‌کردن سخن گفت و بیان کرد: وقتی به آتلیه می‌روم با دنیا قطع ارتباط می‌کنم و اگر دنیا به‌هم بریزد هم اصلا متوجه نمی‌شوم و درواقع گذر زمان را حس نمی‌کنم و غرق در نقاشی می‌شوم.

درودی ادامه داد: یکی از خوشبختی‌هایم این است که بدی‌ها، زشتی‌ها و دشمنی‌ها را انکار می‌کنم. من در تمام ثانیه‌های زندگی و با وجود تمام اشتباهاتم باز هم خودم هستم. راز مهم زندگی من جسارت، صداقت، احترام به همه هموطنانم و انسان‌ها و عشق به حرفه‌ام است.

مهمترین انگیزه زندگی‌ام نیز این است که بتوانم روزی لیاقت داشتن اسم «ایران» را به‌دست بیاورم. البته فکر می‌کنم با عشق شما مردم عزیز، تا حدودی توانسته‌ام این لیاقت را به‌دست‌آورم.

این نقاش پیشکسوت یادآور شد: برای همه شما عشق و مهم‌تر از آن ایمان آرزو می‌کنم. روزی مساله سختی برایم پیش آمد و نمایشگاهم در سازمان‌ملل به مشکل خورد. آن زمان از خودم پرسیدم بزرگ‌ترین آرزوی من چیست و به این نتیجه رسیدم که ایمانم به خدا باید بیشتر شود.

ایمانم آن‌قدر زیاد است که از هیچ چیزی در زندگی نمی‌ترسم؛ حتی از مرگ. من یکی از ثروتمندترین آدم‌های روی زمین هستم. چون دوستان خوبی دارم و آنها را نگه‌می‌دارم. دوستان خوب، ثروت واقعی هر انسانی است.

او گفت: مفتخرم که نامم «ایران» است و وصیت کرده‌ام که روی سنگ قبرم فقط نام «ایران» را بنویسند. برایم خوشحال باشید و دعا کنید که موزه‌ام را ببینم. درست است که در زندگی سختی داشته و عزیزانم را از دست داده‌ام، اما با عشق زندگی کرده و توانسته‌ام ظرفیت دوست‌داشتن را داشته باشم. به همین خاطر هیچ‌گاه برایم ناراحت نباشید.

درودی همچنین در بخش پایانی سخنان خود اعلام کرد که کتاب صوتی زندگی‌نامه او با عنوان «در فاصله دو نقطه...!» با صدای پیام دهکردی این روزها در حال آماده‌سازی است و تا چهار ماه دیگر منتشر می‌شود.